

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 338.43; 636.03; 658.15
JEL Classification: L23; Q18

СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

©2025 ГЛУШКОВ О. А.

УДК 338.43; 636.03; 658.15
JEL Classification: L23; Q18

Глушков О. А.

Сучасний стан, виклики та перспективи розвитку тваринництва в Україні в контексті забезпечення продовольчої безпеки

У статті обґрунтовано значення тваринництва як ключової галузі агропромислового комплексу, що відіграє вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни, створенні робочих місць у сільській місцевості та розвитку суміжних галузей, зокрема рослинництва та переробної промисловості. Висвітлено основні виклики, з якими стикається вітчизняне тваринництво в умовах воєнного стану, економічної нестабільності, обмеженого фінансування та глобальних змін клімату. Детально проаналізовано динаміку змін поголів'я сільськогосподарських тварин і обсягів виробництва основних видів тваринницької продукції за останні два десятиліття. Звернено увагу на диспропорції у розвитку окремих підгалузей тваринництва, зокрема, зростання частки птахівництва за одночасного скорочення виробництва яловичини, баранини та вовни. Обґрунтовано ключові проблеми галузі, серед яких – старіння виробничої інфраструктури, низький рівень селекційно-племінної роботи, обмежена кормова база, деградація пасовищ, висока залежність від імпорту ветеринарних препаратів та кормових добавок. Розкрито причини зменшення поголів'я та зниження продуктивності тварин, а також проаналізовано регіональні особливості спеціалізації тваринництва в Україні. Акцентовано увагу на важливості збереження біорізноманіття порід тварин, що має стратегічне значення для адаптації галузі до нових умов і викликів. Висвітлено перспективні напрями розвитку галузі, зокрема, впровадження енергозберігаючих та екологічно сталих технологій, автоматизацію виробничих процесів, цифровізацію управління фермами, покращення ветеринарної підтримки, а також розвиток органічного та інноваційного тваринництва. Окреслено необхідність комплексної державної підтримки галузі, активізації інвестиційної діяльності та наукових досліджень, зокрема, у сфері селекції, годівлі, ветеринарії та екологічної безпеки.

Ключові слова: тваринництво, продовольча безпека, модернізація, інновації, продуктивність, сільське господарство.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-1-51-56>

Табл.: 2. Бібл.: 8.

Глушков Олег Анатолійович – кандидат технічних наук, доцент, директор, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж нафтогазових технологій, інженерії та інфраструктури сервісу Одеського національного технологічного університету» (вул. Левітана, 46а, Одеса, 65088, Україна)

E-mail: glushkov99@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6423-2239>

UDC 338.43; 636.03; 658.15
JEL Classification: L23; Q18

Glushkov O. A. The Status, Challenges, and Prospects for the Development of Animal Husbandry in Ukraine in the Context of Ensuring Food Security

The article substantiates the significance of animal husbandry as a key sector of the agro-industrial complex, which plays a crucial role in ensuring the country's food security, creating jobs in rural areas, and developing related sectors, particularly crop production and processing industries. The article highlights the main challenges faced by domestic animal husbandry in the context of martial law, economic instability, limited funding, and global climate change. The dynamics of changes in livestock numbers and the production volumes of major types of animal husbandry products over the past two decades are analyzed in detail. Attention is drawn to the disparities in the development of individual sub-sectors of animal husbandry, particularly the growth of poultry farming alongside the simultaneous decline in beef, mutton, and wool production. Key problems of the sector are substantiated, including the aging of production infrastructure, low level of breeding work, limited feed base, pasture degradation, and high dependence on the import of veterinary drugs and feed additives. The reasons for the decrease in livestock numbers and animal productivity are revealed, and the regional features of animal husbandry specialization in Ukraine are analyzed. Emphasis is placed on the importance of preserving the biodiversity of animal breeds, which is strategically significant for the adaptation of the industry to new conditions and challenges. Prospective directions for the development of the industry are highlighted, including the implementation of energy-saving and environmentally sustainable technologies, the automation of production processes, the digitalization of farm management, the improvement of veterinary support, as well as the development of organic and innovative animal husbandry. The necessity of comprehensive State support for the industry, the activation of investment activities, and scientific research, particularly in the fields of breeding, feeding, veterinary medicine, and environmental safety, is outlined.

Keywords: animal husbandry, food security, modernization, innovations, productivity, agriculture.

Tabl.: 2. Bibl.: 8.

Glushkov Oleg A. – Candidate of Sciences (Engineering), Associate Professor, Director, Branch Division "Vocational College of Oil and Gas Technologies, Engineering and Service Infrastructure of Odesa National Technological University" (46a Levitana Str., Odesa, 65088, Ukraine)

E-mail: glushkovuk99@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6423-2239>

Вступ. Світ вступив у XXI століття з низкою не вирішених проблем, серед яких найважливішою, гострою та актуальною є продовольча безпека. Звідси випливає основне завдання тваринництва – усунення дефіциту продуктів харчування шляхом інтенсифікації тваринництва. Вивчення стану тваринництва, яке відіграє вирішальну роль у продовольчому забезпеченні населення, набуває особливої значущості. В контексті економічного розвитку і зростання сільське господарство відіграє ключову роль у скороченні масштабів бідності. Крім того, через економічну та соціальну важливість сільського господарства – джерела засобів для існування для 38,3% працездатного населення світу (за даними FAO) і важливості продовольства як однієї з основних людських потреб, сільське господарство є ключовою сферою втілення загально визнаної системи прав людини, зокрема права на харчування.

З огляду на глобальні виклики, що постають перед людством, проблема продовольчої безпеки набуває нових вимірів і потребує переосмислення ролі тваринництва в її забезпеченні. Адже саме ця галузь сільського господарства забезпечує виробництво високоякісних продуктів, що є джерелом повноцінного білка тваринного походження, необхідного для нормального розвитку і функціонування організму людини. У країнах із розвинутою економікою тваринницька продукція становить вагомий частку в раціоні, тоді як у багатьох державах, що розвиваються, спостерігається хронічний дефіцит таких продуктів, що підриває здоров'я населення і гальмує соціально-економічний розвиток.

Особливу актуальність тема розвитку тваринництва набуває для України, яка має потужний аграрний потенціал, значні природно-ресурсні передумови та історично сформовані традиції ведення тваринницького господарства. Водночас вітчизняна галузь тваринництва переживає складний період трансформації: з одного боку, існує тенденція до зменшення поголів'я сільськогосподарських тварин, з іншого – спостерігається зростання зацікавленості у впровадженні сучасних технологій, підвищенні ефективності виробництва та розвитку експортного потенціалу. У таких умовах вивчення поточного стану тваринництва, його проблем, тенденцій і перспектив є надзвичайно важливим як для формування ефективної аграрної політики, так і для забезпечення національної продовольчої безпеки.

Проблемні питання розвитку галузі тваринництва в контексті забезпечення продовольчої безпеки знайшли своє відображення у працях М. Брик, Н. Добрянської, В. Замлинського, В. Мещерякова, В. Ніценка, О. Попович, А. Шевченко та інших вчених [1-5]. Водночас, попри наявність значної кількості теоретичних і прикладних напрацювань, окремі аспекти, зокрема трансформаційні процеси в галузі, залишаються недостатньо дослідженими, що потребує глибокого аналітичного осмислення та комплексно-

го наукового розгляду з урахуванням сучасних внутрішніх і зовнішніх викликів.

Мета статті – висвітлити сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку тваринництва в Україні, обґрунтувати напрями його модернізації в контексті забезпечення продовольчої безпеки.

Викладення основного матеріалу дослідження. У XXI столітті агропромисловий комплекс України, зокрема галузь тваринництва, переживає трансформаційні зміни під впливом глобалізаційних, економічних та екологічних викликів. На тлі воєнних дій, нестабільності внутрішнього ринку, зростаючого тиску світової конкуренції та кліматичних змін, тваринництво опинилося в центрі стратегічної уваги. Воно виконує не лише соціально-економічну функцію, забезпечуючи продовольчу безпеку країни, а й виступає важливим інструментом відновлення та розвитку сільських територій.

Зазначимо, що світові тенденції в галузі тваринництва спрямовані на такі ключові напрямки:

- інтенсифікація виробництва завдяки впровадженню новітніх технологій і методів вирощування, тваринництво стає дедалі продуктивнішим. Це дає змогу підвищувати ефективність на одиницю тварини або гектар землі, зокрема за рахунок покращення кормів, селекційної роботи та ветеринарної підтримки;
- зростання попиту на м'ясо спричинене збільшенням чисельності населення та зростанням доходів, особливо в країнах, що розвиваються, попит на м'ясо, молочні продукти й яйця зростає. Найбільше збільшення споживання м'яса спостерігається в країнах Азії та Африки;
- екологічна стійкість, яка спрямована на зростання занепокоєння щодо екологічного впливу тваринництва, включно з викидами парникових газів, вирубкою лісів для пасовищ і надмірним споживанням води. Це стимулює розвиток екологічно стійких методів, таких як органічне та екологічно чисте виробництво;
- етичні питання, що визначаються добробутом тварин та набувають дедалі більшого значення, особливо в країнах ЄС, де діють жорсткі стандарти утримання тварин. Споживачі все частіше надають перевагу продуктам тваринництва, які походять з ферм, де тварин вирощують у гуманних умовах;
- альтернативні джерела білка, оскільки поряд із традиційним тваринництвом набирає обертів виробництво альтернативних джерел білка на основі рослинних замінників м'яса і штучного м'яса, вирощеного на основі клітинних культур.

Слід зазначити, що вітчизняне тваринництво розвивається відповідно до загальносвітових тенденцій на ті взаємопов'язаних демографічних, екологічних, технологічних, економічних, соціальних і суспільно-політичних проблем, які тісно пов'язані між собою. Тваринництво є системоутворюючою галуззю вітчизняного сільського господарства, що забезпечує населення якісними та незамінними продуктами харчування, які містять повноцінний білок тваринного походження, дозволяє забезпечити цілорічну зайнятість населення, стабільний обіг фінансів і стимулює розвиток рослинництва. Скотарство, свинарство та птахівництво є основними підгалузями тваринництва в його широкому різноманітті й забезпечують значну частку у загальній вартості продукції, виробленої в сільському господарстві. Окрім цих підгалузей, населення також забезпечується різноманітною продукцією вівчарства, козівництва, кролівництва, бджільництва та рибництва. Подальший розвиток високотехнологічного тваринництва може стати базисом соціального та економічного розвитку сільських територій, визначати структурну перебудову економіки всього агропромислового комплексу, збільшити експортний потенціал, підвищити рівень добробуту і якості життя сільського населення.

Якщо оцінювати спеціалізацію тваринництва за регіонами України, то Полісся більше зосереджене на молочному скотарстві, оскільки кліматичні умови та родючість ґрунтів сприяють вирощуванню кормових культур. У зоні Лісостепу переважає інтенсивне ведення скотарства та свинарства завдяки сприятливим природним умовам. Зона

Степу характеризується особливо розвинутим м'ясним скотарством та свинарством. Степові регіони мають розвинену інфраструктуру для великомасштабного тваринництва. В Карпатах спеціалізація галузі тваринництва зосереджена на вівчарстві і бджільництві через гірські умови та традиційне господарювання.

Загалом, українське тваринництво спрямоване на забезпечення внутрішнього ринку продовольством і на експорт продукції, зокрема продукції птахівництва, свинарства та бджільництва. Попри важливу роль тваринництва в економіці України, його фактичний стан за останні роки не відповідає потенціалу галузі й демонструє стійку тенденцію до скорочення поголів'я майже всіх видів сільськогосподарських тварин.

Рівень розвитку тваринництва безпосередньо впливає на потенціал агропромислового комплексу країни. За останні два десятиліття галузь зазнала значних трансформацій, зокрема різкого зростання виробництва продукції птахівництва. Якщо у 2000 році свинина, яловичина та телятина становили 86 % загального виробництва м'яса в Україні, а частка м'яса птиці складала лише 11,6 %, то до 2022 року ці пропорції змінилися: виробництво свинини, яловичини та телятини скоротилося до 42 %, тоді як частка м'яса птиці зросла до 56,8 % [6].

Крім того, в Україні спостерігається негативна тенденція зменшення поголів'я продуктивної худоби, що найближчими роками може призвести до кризової ситуації в забезпеченні населення продуктами харчування тваринного походження (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість сільськогосподарських тварин, тис. голів

Рік	Велика рогата худоба		Свині	Вівці та кози	Птиця, млн голів
	усього	у т. ч. корови			
2000	10626,5	5431	10072,9	1884,7	126,1
2005	6902,9	3926	6466,1	1754,5	152,8
2010	4826,7	2736,5	7576,6	1832,5	191,4
2015	3884,0	2262,7	7350,7	1371,1	213,3
2020	3092,0	1788,5	5727,4	1204,5	220,5
2022	2644,0	1544,0	5608,8	1094,3	202,2
2023	2307,1	1352,8	4948,3	941,4	180,5

Джерело: побудовано за даними [7]

Значне скорочення чисельності великої рогатої худоби, свиней, овець і кіз спостерігається з 2000 року. Зокрема, поголів'я великої рогатої худоби зменшилося на 53%: з 4,8 млн у 2010 році до 2,6 млн у 2022 році. Кількість корів скоротилася на 49,5 % (з 2,7 млн до 1,3 млн голів), свиней – на 65,5 % (з 7,5 млн до 4,9 млн голів), а овець і кіз – на 62 % (з 1,8 млн до 1,1 млн голів). Лише за останній рік поголів'я великої рогатої худоби в Україні скоротилося ще на 200 тис. голів (8 %), а кількість корів – на 95 тис. (7 %). Головними чинниками такого скорочення стали ускладнення експорту, зростання витрат і цін на продукцію, суттєве подорожчання логістичних процесів, а також загострення виробничих, фінансових та інвестиційних ризиків, спричинених воєнними діями. Як наслідок, знижен-

ня чисельності сільськогосподарських тварин призвело до подальшого скорочення обсягів виробництва продукції тваринництва.

Наразі стан тваринництва, як і аграрного сектора загалом, характеризується спадом виробництва та реалізації продукції. Це зумовлено зниженням продуктивності тварин і, відповідно, недоотриманням основних продуктів галузі. Так, виробництво молока скоротилося з 12,66 млн тонн у 2000 році до 7,43 млн тонн у 2023 році, а виробництво вовни – з 3,4 тис. тонн до 1,19 тис. тонн відповідно (табл. 2).

Сільськогосподарське виробництво в Україні нині залишається дрібнотоварним, що суттєво обмежує його конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому

Таблиця 2

Виробництво основних видів продукції тваринництва

Рік	М'ясо (у забійній масі), тис. т	Молоко, тис. т	Яйця, млн шт.	Вовна, т
2000	1662,8	12657,9	8808,6	3400
2005	1597,0	13714,4	13045,9	3195
2010	2059,0	11248,5	17052,3	4192
2015	2322,6	10615,4	16782,9	2270
2020	2477,5	9263,6	16167,2	1573
2022	2206,7	7767,7	11921,8	1237
2023	2239,5	7430,4	11379,4	1187

Джерело: побудовано за даними [7]

ринках. Однією з основних проблем тваринництва є його структура: близько 38 % великої рогатої худоби утримується на промислових підприємствах, тоді як 62 % припадає на особисті селянські господарства. Це значно ускладнює впровадження сучасних технологій, оптимізацію виробничих процесів та підвищення продуктивності галузі. Наразі в Україні налічується близько 944 тис. корів, однак рівень селекційно-плеємної роботи залишається вкрай низьким. Лише 20 % корів проходять штучне осіменіння перевіреними плідниками, а у свиначстві та вівчарстві цей метод практично не застосовується. Відсутність ефективного плеємного контролю призводить до поступового зниження продуктивності та якості поголів'я. Ще однією тенденцією є дисбаланс у виробництві різних видів м'яса. Протягом останніх десятиліть відбулося значне зміщення акценту на вирощування птиці: частка пташиного м'яса у загальному споживанні зросла з 11,6 % до 61 %. Водночас виробництво яловичини, кролятини та баранини скоротилося до критичних рівнів, що створює ризики для продовольчої безпеки та зменшує різноманітність м'ясних продуктів на ринку. Для підвищення ефективності тваринництва необхідно активізувати державні програми підтримки, розширити селекційно-плеємну роботу, а також сприяти розвитку середніх і великих виробництв, що забезпечать стабільну якість та конкурентоспроможність української продукції.

Останніми роками в Україні зникло 15 порід і породних груп сільськогосподарських тварин, що становить 14,3 % від загальносвітового списку. До втрачених належать чотири породи коней, три породні групи свиней, три породи великої рогатої худоби, три породи овець і дві породи кіз [8]. Така тенденція є тривожною, оскільки вона не лише зменшує біорізноманіття вітчизняного тваринництва, а й обмежує можливості адаптації галузі до кліматичних змін та економічних викликів. Наразі лише 20 % плеємних порід в Україні знаходяться поза зоною ризику зникнення [8]. Решта порід опинилися під загрозою, і, як наслідок, Україна втратила ринкові перспективи у виробництві таких важливих продуктів тваринництва, як вовна, смушки, хутро кролів та шовк. Відродження та збереження унікальних порід потребує комплексного підходу, зокрема фінансування програм збереження генофонду, стимулювання фермерів до розведення рідкісних порід та розвитку ринків збуту для відповідної продукції.

Зосередження поголів'я худоби на приватних господарствах суттєво ускладнює використання досягнень селекції, прогресивних технологій утримання та годівлі тварин, не дає можливості вирощувати худобу із застосуванням наукових методів та досягати її високої продуктивності. Підвищення економічної ефективності виробництва м'яса можливе за рахунок впровадження енергозберігаючих технологій, зміцнення кормової бази та забезпечення збалансованості кормових раціонів, вдосконалення селекційно-плеємної роботи, вдосконалення організації виробництва.

Останнім часом спостерігається тенденція до зниження мотивації займатися тваринництвом як серед фермерських, так і серед особистих селянських господарств. Більшість агрохолдингів також виявляють небажання займатися цією галуззю, що частково пов'язано з низьким рівнем продукції тваринництва на експорт, зменшенням обсягів і різноманіття продуктів тваринного походження для масового споживання, що спричинено низькою купівельною спроможністю населення. Для відновлення та розвитку виробництва продукції тваринництва необхідна модернізація галузі, розширення асортименту продукції, підвищення її якості, а також відкриття нових ринків збуту.

Воєнний стан значно ускладнив функціонування тваринницької галузі, тваринницькі комплекси та поголів'я тварин зазнали значних втрат: поголів'я великої рогатої худоби скоротилося майже на 9 %, зокрема чисельність корів зменшилася на 14,5 %; поголів'я свиней також зазнало скорочення на 6 %. Це спричинило значне скорочення обсягів виробництва сировини для переробної промисловості, що негативно позначилося на розвитку молочного і м'ясного скотарства, а також свиначства. Окрім фізичних втрат поголів'я, війна спричинила руйнування інфраструктури агропідприємств, зростання собівартості виробництва через логістичні проблеми, нестачу кормів і перебої з енергопостачанням. У багатьох регіонах значно скоротилися обсяги селекційно-плеємної роботи, що ускладнює відновлення галузі в майбутньому. Птахівництво, яке до війни було одним із найбільш розвинених напрямів аграрного сектора, втратило доступ до багатьох зовнішніх ринків збуту. Це позначилося на обсягах експорту м'яса птиці та яєць, а також призвело до надлишку продукції на внутріш-

ньому ринку, що негативно впливає на прибутковість виробництва.

Тваринництво є системоутворюючою галуззю вітчизняного розвитку сільського господарства, що забезпечує цілорічну зайнятість населення, стабільний приплив фінансових ресурсів і дає поштовх до розвитку рослинництва, землеробства, а також переробної промисловості. Світовий та вітчизняний досвід показують, що забезпечити населення якісною продукцією у відносно короткий термін можливо передусім за рахунок збільшення виробництва свинини, яєць і м'яса птиці, оскільки свинарство і птахівництво – найбільш наукоємні, скоростиглі галузі, що динамічно розвиваються, основу яких складають сучасні ресурсоощадні технології. Основними виробниками яєць, м'яса птиці, свинини та молока є агрохолдинги, птахофабрики, свинарські комплекси промислового типу, комплекси з виробництва молока, які функціонують на основі системи виробничих, фінансових, організаційно-управлінських рішень, що спрямовані на реалізацію єдиної корпоративної стратегії. Ці підприємства забезпечують повний замкнений технологічний цикл, що включає виробництво, переробку, логістику та збут. Динамічний розвиток та підвищення конкурентоспроможності тваринництва й птахівництва, спрямовані на досягнення ключових показників продовольчої безпеки і вирішення проблеми імпортозаміщення, можливі лише на основі стабільної державної підтримки, реалізації значних інвестиційних проектів, модернізації наявних виробничих потужностей та масштабного освоєння інноваційних ресурсоощадних технологій. Це дозволить реалізувати генетичний потенціал сучасних порід, типів і видів тварин та птиці. Стійке підвищення продуктивного та відтворювального потенціалу тварин можливе завдяки формуванню конкурентоспроможної племінної та кормової бази, модернізації селекційно-генетичної роботи. Племінні ресурси є запорукою продовольчої безпеки держави та її впливу на світовому ринку молока і м'яса. В умовах сучасної світової ситуації важливо здійснювати ці заходи силами вітчизняної науки та провідних селекційно-генетичних центрів і племінних організацій.

Для вітчизняного промислового птахівництва характерна висока частка імпортової складової (інкубаційні яйця, добовий молодняк, технологічне обладнання, премікси, вітаміни, амінокислоти, вакцини, ветеринарні препарати тощо) у технології виробництва яєць та м'яса птиці, що призводить до зростання собівартості та зниження рентабельності виробництва і реалізації продукції. Зниження частки витрат у структурі собівартості, насамперед на корми та енергоресурси, за рахунок застосування науково обґрунтованих технологій годівлі та утримання сприятиме підвищенню конкурентоспроможності продукції.

Розвиток вітчизняного тваринництва стикається з проблемами, які впливають на його ефективність та конкурентоспроможність на світовому ринку, основними з яких є: висока залежність від імпортних ресурсів оскільки багато кормів, добавок та ветеринарних препаратів імпортується, що робить галузь залежною від валютних коливань і глобальних ринків; старіння інфраструктури, насамперед пов'язано з тим, що чимало ферм використовують застарілі технології та обладнання, які призводять до

низької продуктивності та високих витрат; низька якість кормів, яка впливає на здоров'я тварин та їх продуктивність; деградація пасовищ, що спричиняє погіршення якості природних кормових ресурсів через недостатнє управління земельними ресурсами, яке знижує кількість і якість тваринницької продукції; низький рівень інновацій – сільськогосподарські підприємства часто не впроваджують нові технології, такі як автоматизовані системи догляду за тваринами чи ефективне управління фермами; проблеми з фінансуванням – фермери стикаються з обмеженістю залучення інвестицій та кредитів, що ускладнює модернізацію виробництва; складна ветеринарна ситуація – хвороби тварин, такі як африканська чума свиней чи пташиний грип, становлять серйозну загрозу для тваринництва і вимагають значних витрат на профілактику та боротьбу з епідеміями; недостатній рівень державної підтримки – попри наявність певних програм державної підтримки, їх обсяги часто є недостатніми для стимулювання розвитку галузі на належному рівні; екологічні проблеми – неналежне управління відходами та надмірне використання антибіотиків може спричинити екологічні загрози, що вимагає додаткових зусиль для впровадження більш сталих практик; конкуренція з імпортною продукцією – вітчизняні виробники часто стикаються з тиском імпортової продукції, яка має нижчі ціни завдяки субсидіям у країнах-виробниках; кадрові проблеми – молодь неохоче обирає тваринництво як професію, що призводить до нестачі кваліфікованих працівників.

Щоб подолати ці виклики, необхідно інвестувати у модернізацію технологій, підвищення якості кормів, покращення ветеринарної підтримки, підвищення рівня освіти для фахівців галузі та збільшення державної допомоги, спрямованої на розвиток тваринництва і розвиток державно-приватного партнерства.

Розвиток тваринництва має значний потенціал як на національному, так і на глобальному рівнях через зростання попиту на продукти тваринного походження та прогрес у технологіях. Однією з важливих можливостей є використання інноваційних технологій, які включають генетичне покращення порід тварин, підвищення їхньої продуктивності та стійкості до хвороб. Крім того, автоматизація процесів, таких як доїння корів або годування тварин, а також цифрові системи управління фермами допомагають підвищити ефективність виробництва і знизити витрати праці.

Покращення кормової бази також є важливим аспектом оскільки використання збалансованих кормів та спеціальних добавок, наприклад, пробіотиків і ферментів, допомагає підвищити продуктивність тварин та покращити їхнє здоров'я. Вирощування нових кормових культур, стійких до кліматичних змін, сприяє забезпеченню стабільного виробництва навіть у складних умовах. Ще однією важливою складовою є підвищення екологічної стійкості тваринництва через застосування технологій, спрямованих на зменшення викиди шкідливих речовин, таких як метан і аміак. Важливим напрямком є також розвиток органічного тваринництва, яке відповідає вимогам екологічної чистоти та зростаючому попиту на органічні продукти.

Освіта та наукові дослідження є важливими складовими розвитку галузі. Підвищення кваліфікації фермерів

і фахівців, а також інвестиції в наукові дослідження допоможуть створити нові методи, які будуть більш ефективними і менш затратними. Отже, розвиток тваринництва можливий завдяки впровадженню нових технологій, екологічній стійкості, покращенню кормової бази, розширенню експортних можливостей і підтримці фермерів, що сприятиме підвищенню продуктивності і зменшенню негативного впливу галузі на довкілля.

Висновки. Тваринництво є стратегічно важливою галуззю агропромислового комплексу України, що безпосередньо впливає на продовольчу безпеку, зайнятість сільського населення та економічну стабільність регіонів. Попри значний аграрний потенціал, галузь стикається з низкою проблем: зменшенням поголів'я, низькою продуктивністю, старінням інфраструктури, відсутністю сучасних технологій та залежністю від імпортованих ресурсів. Сучасні виклики, зокрема війна, руйнування аграрної інфраструктури, логістичні обмеження та зниження державної підтримки, ще більше загострили кризові процеси в тваринництві. Проте існує значний потенціал для модернізації та інноваційного розвитку галузі через впровадження ресурсоощадних технологій, підвищення ефективності племінної роботи, поліпшення кормової бази та екологічної стійкості виробництва. Особливої уваги потребує збереження генетичного різноманіття сільськогосподарських тварин як основи для адаптації до змін. Для досягнення стабільного розвитку необхідні системні державні заходи, інвестиційна підтримка, залучення науки і освіти, а також активізація державно-приватного партнерства. За умови цілеспрямованої політики та інноваційного підходу тваринництво може стати драйвером соціально-економічного відновлення країни та її інтеграції у світовий аграрний простір.

ЛІТЕРАТУРА

- Брик М. М. Сучасний стан та перспективи розвитку галузі тваринництва в Україні. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28. № 4. С. 331–337.
- Dobrianska N. A., Popovych O. M. Economic efficiency of animal's current biological assets use and ways of its increases. *Економіка: реалії часу*. 2017. № 4 (32). С. 37–43. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2017/No4/37.pdf>
- Замлинський В. А. Структурні перетворення галузі тваринництва в контексті глобальної продовольчої безпеки. *Економіка АПК*. 2019. № 4. С. 22–28.
DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201904022>
- Ніценко В. С., Мещеряков В. Є. Сучасний стан розвитку галузі тваринництва та передумови економічного зростання. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 2. С. 366–375.
DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2019-2-366>
- Шевченко А. А. Стан розвитку тваринництва в Україні. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 2. С. 82–90.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-2-10>
- Сільське господарство України: від російського вторгнення до Європейської інтеграції. *BRIEFING*. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI\(2024\)760432_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI(2024)760432_XL.pdf)
- Тваринництво (1990-2023) // Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/tvar_u.html
- Гадзало Я. Вітчизняне сільське господарство в сучасних умовах: виклики та шляхи їх подолання. Доповідь на сесії Загальних зборів НААН України. НААНУ, 2023. 60 с. URL: <http://naas.gov.ua/slide/v-tchiznyane-s-lske-gospodarstvo-v-suchasnikh-umovakh-vikliki-ta-shlyakhi-kh-podolannya-dopov-d-prez/>

REFERENCES

- Bryk, M. M. "Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku haluzi tvarynnytstva v Ukraini" [Current Status and Prospects for the Development of the Livestock Industry in Ukraine]. *Ekonomicnyi analiz*, vol. 28, no. 4 (2018): 331-337.
- Dobrianska, N. A., and Popovych, O. M. "Economic efficiency of animal's current biological assets use and ways of its increases". *Ekonomika: realii chasu*. 2017. <https://economics.net.ua/files/archive/2017/No4/37.pdf>
- Hadzalo, Ya. "Vitchiznyane silske hospodarstvo v suchasnykh umovakh: vyklyky ta shliakhy yikh podolannya. Dopovid na sesii Zahalnykh zboriv NAAN Ukrainy" [Domestic Agriculture in Modern Conditions: Challenges and Ways to Overcome Them. Report at the Session of the General Meeting of the NAAS of Ukraine]. NAANU, 2023. <http://naas.gov.ua/slide/v-tchiznyane-s-lske-gospodarstvo-v-suchasnikh-umovakh-vikliki-ta-shlyakhi-kh-podolannya-dopov-d-prez>
- Nitsenko, V. S., and Meshcheriakov, V. Ye. "Suchasnyi stan rozvytku haluzi tvarynnytstva ta peredumovy ekonomichnoho zrostantia" [Current State of Development of the Livestock Industry and Prerequisites for Economic Growth]. *Visnyk KhNAU im. V. V. Dokuchaieva. Seriya «Ekonomicni nauky»*, no. 2 (2019): 366-375.
DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2019-2-366>
- "Silke hospodarstvo Ukrainy: vid rosiiskoho vtornhnenia do Yevropeiskoi intehratsii" [Ukrainian Agriculture: From Russian Invasion to European Integration]. *BRIEFING*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI\(2024\)760432_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI(2024)760432_XL.pdf)
- Shevchenko, A. A. "Stan rozvytku tvarynnytstva v Ukraini" [The State of Development of Livestock Farming in Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki*, vol. 7, no. 2 (2022): 82-90.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-2-10>
- "Tvarynnytstvo (1990-2023)" [Livestock (1990-2023)]. *Dержавна sluzhba statystyky Ukrainy*. https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/tvar_u.html
- Zamlynskyi, V. A. "Strukturni peretvorennia haluzi tvarynnytstva v konteksti hlobalnoi prodovolchoi bezpeky" [Structural Transformations of the Livestock Industry in the Context of Global Food Security]. *Ekonomika APK*, no. 4 (2019): 22-28.
DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201904022>

Стаття надійшла до редакції 01.03.2025 р.

Статтю прийнято до публікації 15.03.2025 р.